

BIBLIOTEKË

E

8JH-1
C15

SHIENI

GJIROKASTËR

*Bajazit
Cahani*

**RRJEDH
NJË
LUMË...**

poezi

8111 ✓
CIS

REDAKTOR
ALBINO QELIJA

BAJAZIT
CAHANI

RRJEDH
NJË
LUMË...

59911
11665

Poezi

SHTËPIA BOTUESE
«NAIM FRASHËRI»

URA E MADHE

Mbi Drinin e Bardhë madhërishtëm është ngritur
një urë
me themele dhe kolona prej ferrobetoni.
Djersa e Hasit dhe Lumës nëpër trupin e saj është
bërë gurë,
që kurrë më
mos të ndahen nga lumi si qëmoti...

Edhe atëherë pati duar burrash,
që brigjeve të këtij lumi ngritën harqe urash,
po të tjerë me emra vezirësh e bajraktarësh me
baromina vinin
dhe harqet njerëzore të urave rrëmihnin...

Në brigjet e lumit Drin
ngriheshin istikamet:
«Ju jeni Hasi,
ne lumianët...»

Dhe pastaj brigjeve sodiste Jagoja i tragjedisë
lojën e përgjaktë fatzezë të hasmërisë...

Shumë brigje kemi lidhur nëpër Shqipëri,
shumë ura kemi ndërtuar këtyre vjetëve,
po më të madhen e të gjitha kohërave e ndërtove
ti, Parti,
urën midis njerëzve!...

RRJEDH NJË LUMË...

Rrjedh një lumë në tokën time
një lumë me ujë të kulluar bjeshkësh ngjyrë qielli
të thellë...

Me rrjedhje të pashuar është ky lumë.
Kullon nëpër katarakte të kohës
e në çdo katarakt montohen llampa.
I qetë dhe i rrëmbyer është ky lumë.
Në qetësinë e tij pasqyrohen në lëvizje
ëndrra bjeshkësh,
ëndrra fushash,
ëndrra qytetesh të ardhshëm...

Rrjedh qetë.
Rrjedh,
rrjedh,
vërshon,
lan ky lumë me rrjedhje të pashuar
e jetën ngallon brigjeve.

NJË KUJTIM FËMINIE

Në çatinë e gurtë të maleve
fëmi — po luaja,
duke ndjekur fluturat krahëbardha që farfurinin
nëpër rrezet e diellit.

I harruar pas lodrave të mia këmbëzbathur,
duke luajtur me fluturat e bardha e rrezet e diellit,
më gjeti një njeri.

Më pa, më pa thellë në sy...
— Bukur, — tha dhe qeshi.
Më pa këmbët e zbathura
e një palë këpucë të reja më veshi.
E në duart e mia të vogla,
një laps e një fletore më la dhe fytyrëqeshur iku...
duke lënë në fundin e fletores shënimin.

Partizani

E ku s'e kërkova,
po kudo që shtegtova, për ta takuar atë njeri,
gjithkund, me fytyrën e tij të qeshur,
të gjeta ty, Parti!

LIKENI I KUQ¹

Një natë me hënë erdhën romakët,
një natë me hënë...
Po hëna-shkretëtirë gojë kurrë nuk pati dhe
asnjëherë nuk tha asnjë fjalë,
veç brigjet e Arbërisë spërkati me dritën e saj të
brymtë...

Një natë me hënë.
u shfaqën romakët me ngjyrën e hirtë të vdekjes
në dheun e lashtë të arbërit.
Një natë me hënë dhe yje të shuar ata erdhën,
po para se të ngulnin heshtat dhe frazat latine të
padrove
në zemrën e fushave,
në kurrizin e maleve,
brigjeve a rrafshultë,
u ndeshën edhe me djemt e çikat e Hasit
dhe u krijua kështu Likeni i Kuq...

¹ Like i Kuq (Liqeni i Kuq) quhet një fshat në pllajën e Hasit, i ndërtuar sot thuhet krejt i ri, për të cilin flet edhe një legjendë e hershme.

Tokë e shtrenjtë!
Edhe kur të mungoi shkrimi dhe letra,
për të shkruar dhimbjen,
historinë,
mijëvjeçarëve pasardhës
(që kurrë të mos harrojnë)
me gjuhën e emrave monument prej gjaku,
u fole mbi tragjedinë...

Like i Kuq, Like i Kuq!
Gojë e hapur më gjak të mpiksur...
Gojë e ngurosur prej gjaku...

Like i Kuq, Like i Kuq!
Trëndafil i bardhë i ditëve tona,
me rrënjët në gjak...

NUK DONIM TË QANIM...

Bashkëluftëtarit të Bajram Currit.

Po mbushje shekullin dalngadalë.
Edhe pak... edhe pak nuk duhej të vdisje, Bacë!
Gjithë jetën më fole për Isën, Azemin, Shotën e
Hasanin,
për Bacën Bajram, Riza Cerovën e Ali Kelmendin,
se njohur ishe me ta në rrugën e mundimshme të
kombat.

Në përvjetorët e tyre bije në mendime
dhe thoshje pastaj:
«Mortë mos paç kurrë, moj Partia trime!»
Dhe thoshje pastaj:
«Bijtë e mi,
kudo që të jeni,
mos pushoni së luftuari për fjalën e saj.
Gjer këtu e prumë, thujse, vetëm, gjithmonë,
Shqipninë,
mos pushoni së luftuari, bijtë e mi.
Ne lirinë, bukën, diturinë kërkonim,
Enver Hoxha me Partinë po bëjnë më shumë
se sa ç'dinim ne të ëndërronim...»
Edhe pak... edhe pak nuk duhej të vdisje, Bacë!
Edhe pse pe Shqipërinë si një tufë dritash,

duke llamburitur këtu në brigjet e Ballkanit,
edhe pse pe traktorin e parë shqiptar mbi këtë tokë
të lashtë të lërojë,
i lumturi Bacë, ti nuk duhej të vdisje,
se ne nuk donim vetëm ti të na shihje,
por edhe ne të të shihnim...

Ti nuk duhej të vdisje, Bacë, edhe ndonjë ditë...
Ditën e Flamurit mbylle sytë,
se shumë luftove për të me bashkëkohësit e tu,
nëpër mote mushkëritë t'u dogjën duke thirrur:
«Liri! Liri!»

Ti me 28 Nëntor mbylle sytë,
që flamurin kur të kujtojmë, të kujtojmë edhe ty,
o' Baca ynë i dhembshur.

Të gjithë erdhën në varrimin tënd;
njerëzit heshtnin... të donin... nuk donin të të
qanin...

Mbi varrin tënd
29 Nëntori shkundte drita... qetësi... qetësi...

Nuk donim të të qanim...
Vetëm qielli mbi dheun e butë rigonte shi... shi...

V L O R E

Vlorë!

Qytet i lagur, në lëvizjen e përjetshme të detit,
lulëzuar me gjakun e martirëve, të mpiksur poshtë
agrumëve...

Në këto ditë të bukura lirie,
sa herë zbres te ti,
nga bjeshkët veriore të sjell një lule bozhurë
(rritur buzë një honi)
e ti,
si udhëtarin e largët e mikun verior,
buzëbrëmjes më freskon me lëng limoni...

Qytet i dashur,
me ngjyrën e dallgëzuar të detit në sy...

UNË DHE DRINI

Unë
dhe
Drini
bri njëri-tjetrit të shtrirë
dukemi
se flemë.

Vetëm shtretërit pranë e pranë i kemi.

Ditën dhe natën rrjedhim, rrjedhim...

Në thellësitë e tij
dridhen yjet e mjegulluar.

Dhe tek unë
dridhen e dridhen
yjet e ndritshëm,

Në hapësirën blu ngrihen yje të rinj...

E, mes meje e Drinit,
një këngë që rrjedh e rrjedh...

MALET SHQIPTARE

Malet shqiptare
nga gjallim i jetës
përherë gjelbëruar...

Trak e truk,
trak e truk...
Mbi to
sa herë ka dashur të ngjitej Kali i Trojës,
me barkun e madh,
për të kullotur e
rrënuar...

Malet shqiptare
trak e truk
trak e truk...
trokëllimë patkonjsh,

që nga lashtësia.

Grrap e grup
grrap e grup...
përtypje e eshtrave të kuajve
gjer në ditët e mia.

Malet shqiptare
fundosje e varrit të perëndive...

Unë biri i tyre në këtë shekull
bashkë me dashurinë time,
u thërras gjithë dashurive të këtij shekulli:
poshtë këmbëve të mia
janë varret e perëndive
e unë
jam zot mbi zotat
me forcën e Partisë sime!

Malet shqiptare,
varri i perëndive,
ku thyejnë këmbët gjithë mëzat e kuajve të
Trojës.

Malet shqiptare
simbol qëndrese,
çerdhe e dashurive të ndershme,
buzë Adriatikut,
farfurim dritash lirie!...

NË FUSHËN E STËRVITJES

Mbi supe avuj shiu dhe djerse,
si ylbere ngrihen nën rrezet e diellit.

Nën pëllëmbët tona
toka e lashtë e Atdheut
me zëra shekullor ilirësh...

Mbi supet tanë
lavdia e hershme dhe krenaria e re,
Atdheu.

Forcoje krahun shok!
Pesha është e rëndë,
detyra edhe më e rëndë,

për këtë tokë socialiste
me lulëzim të përhershëm...

DUKE PARË KOSTARET

Kështu ka vringëlluar nëpër mugëtirën e shekujve
kosa e fisit tim.

Në teh të saj varfëria,
në teh të saj thinjëj dashuria,
në teh të saj pikonte gjaku i hasmit të vrarë,
në teh të saj lotët e motrës për vëllanë,
se nuk të linin të jetoje në hallin tënd, fisi im,
ndaj kosa jote si barin e bjeshkës i ka prerë me
tërbim!

Kosa e fisit tim...

Ke prerë dhe veten,
me dashurinë tënde ka përgjakur dhe pranverën...

Unë e di, fisi im, e di,

ish koha që t'ka shtyrë.

Të shtynte beu, bajraktari,

të shtynte Kanuni i Lekës

dhe ti nuk kishe çfarë t'u bëje

e kthëheshe i bije me kosë vetes...

Pastaj...
Pastaj bëje këngë,
këngë,
sa tresje edhe gurin për dashurinë
o shpirt i madh,
që me kosë në dorë kërkoje lirinë!

REPUBLIKA E SHQETI
MINISTRI E KULTURËS
JE MB. 7745

17685

PIKËLLIMË¹

Ndanë udhëkryqit të shekujve
u mpive —
 piramidë e akullt me fytyrë të trishtë.
Kah bota, njerëzit,
 me vështrim të pikëlluar.

Ç'kratere të tmerrshme vullkanike të ngurosën
 ndanë udhës,
ç'erë vjeshtake zemrash
 të zverdhi në shpirt?!

Ti ndër kohëra
nga sytë e gurtë pikove vetëm:
 pikëllim, pikëllim...

¹ Mal në lindje të qytetit të Kukësit.

Pikëllimë —
mal i ngurosur
i dhembjes së popullit tim ndër shekuj...

Pikëllimë —
psherëtimë e së kaluarës,
në ty sot jeta —
mal i gëzimit tonë!...

SA HERË...

Sa herë mpleks gishtat nëpër dheun e kësaj toke,
për të mbjellur farë gruri,
në çdo kokrrizë dheu
shoh gjurmët e gjakut të të rënëve.

Sa herë ngre pallate qytetesh të rinj,
nëpër dheun e tullës që vë në mur
lulojnë zëra: «Kujdes tullën,
kur ta vini në mur, kujdes.
Muret e shtrembëra shemben
e ne
pastaj eshtrat na dhembën...»

Atëherë në lartësi kalash, oxhakësh dhe fasadash
kujtimi i tyre në pranverë
na kuqllon këmishën e bardhë...

Çdo kokrrizë dheu e kësaj toke
na kujton zërin e përgjakur të të rënëve.

Në pikat e djersës që na pikojnë
ëndrrat e të rënëve lulojnë
sa herë...

KUR HYJ NË QYTETIN E DËSHMORËVE...

Në Qytetin e Dëshmorëve
herë pas here shkoj me fëmijët e mi përdore.

Kur hyj,
fëmijët me doçkat e vogla përkëdhelin emrat e
tyre në pllakat e bardha,
nga pllakat mua më përftohen zëra...
e harrohem në heshtjen e gjatë zërat duke i
dëgjuar,
vetëm kur fëmijët më prekin lehtë krahun,
zgjohem...
më ngjan pastaj sikur ecim bashkë nëpër rrugën
e asfaltuar...

TOKAT E MBJELLURA

Qielli i sfungjertë shkund shi mbi tokat e mbjellura,
toka ka hapur gjoksin, ka çliruar gjymtyrët
dhe thith e thith shinë e butë,
bima shpërthen gjirin e tokës
e zgjatet për të sosur shiun gjer në qiell.
Toka kënaqet nën shi,
bima shuan etjen nën shi,
bima rritet si foshnje nën shi,
qielli hedh ujemin e stinës...

GJERËSI

Në hapësirën e përthyer të këtyre maleve
harlisen ëndrrat —

degëza të njoma.

Si misri nën vadë

gudulisen nga rritja,

luajnë, si fëmija

e mëkohen me hapësirën e blertë të këtyre ditëve,
që sythojnë ëndrra

e për çdo ëndërr

djersët pikojnë,

pikojnë.

Unë në kraharorin tim ndiekam

ofshamën e vlagshme dhe gjerësinë e këtyre

maleve.

NË KËMBËT E URAVE

Drini i Zi

me shkumëzime valësh gremiset grykave.

Në qytetin tim të vjetër

sjell ngjyrën e kuqërremtë dibrane.

I Bardhi —

ngjyrën gri argjilore të Rrafshit.

Të dy rrahin brinjët e qytetit tim,

herë të qetë

herë me rrëmbim.

Të dy vijnë e derdhen në një shtrat,

të dy zgjaten si tela çiftelie

e së bashku këndojnë ëndrrën shqiptare të lashtë,
rapsodinë e dritave...

E,

bashkëqytetarët e mi,

nën tingujt e kësaj uverture rapsodike,

si në themelet e një kështjelle,

murosin Rozafën e Djersës në këmbët e urave.¹

1974

¹ Urat e mëdha që lidhin brigjet e Drinave dhe rrugët për në qytetin e ri të Kukësit

QYTETI I RI

Ë ndërtuar me elementë të njohur:
me tulla,
përbërë prej dheut si gjithë tullat e botës,
me dërrasa, parkete,
përbërë prej druri si gjithë parketet e botës,
me soleta,
përbërë prej betoni të gurtë si gjithë betonet e
botës,
me ndërtesa të thjeshta
pa stilizime të moderuara arkitekturore,
me rrugë të gjera prej asfalti dhe guri,
ku fryjnë gjithnjë erëra.

Prapë ky s'do të mbante për ne epitetin «i ri»,
po të mos e mbante që në themele vulën e
socializmit.

Ky s'do të mbante për ne epitetin «i ri»,
po të mos kishte për banor njeriun e socializmit.

Ky është qyteti im i ri
më i riu se gjithë qytetet e botës,
që është ndërtuar nga duart tona të ndershme
me pika djerse...
Që mbrohet nga zemrat tona
me pika gjaku...

NUK HARROJME...

Nuk harrojmë...

Qyteti im,
ende bie erë baroti.
Atë e ndiejmë më fort, kur ulemi pranë veteranëve.

Nuk harrojmë...

Toka ime,
ende nuk i ka mbyllur plagët e luftës.
Atë e shohim gjatë hapjes së themeleve dhe tokave
të reja.

Nuk harrojmë...

Dashuria,
ende ndien në kraharorin e bardhë dhimbje.
Atë e dëgjojmë te gratë dhe motrat tona
mbrëmjeve.

Nuk harrojmë...

Fëmijët tanë,
nuk do të marrin plagë si tonat.

Atë e shohim në sytë e kristaltë
të fëminisë së jetës që po rritet.

Nuk harrojmë...

Po ne e dimë,
lufta jonë vazhdon...
Edhe fëmijët tanë këtë e dinë,
përderisa në botë ka të shtypur dhe tiranë!

Nuk harrojmë...

DJEPI

Ja djepi im,
prej druri të rritur në tokën e Hasit,
ndërtuar nga duart e bacës tim të vyer.

Djepi im,
i qullur nga qumështi dhe lotët e nënës:
«nina-nana, bir,
m'u rritsh për të mirë!»

Djepi im,
i shpëtuar nga flakët e luftërave
nëpër hije lisash e shpellash,
nëpër hije murrizash e shullaneve
ruajtur nga zemra e nënës:
«nina-nana, bir,
këndofsh për të mirë!»

Djepi im,
përkundja e shpresave të së ardhmes
me këngën në buzë të nënës:

«nina-nana, bir,
m'u rritsh për të mirë,
nina-nana, bir,
këndofsh për të mirë!»

Djepi im,
belbëzimet e mia,
klithmat e mia,
shpresat e nënës,
ëndrrat e nënës.

Djepi im,
përkundja nëpër kohë e këngëve të mia:
«nina-nana, bir
thuajë këngën e lirë!»

DUKE KËRKUAR KËNGËN PËR POPULLIN

E kërkoj këtë këngë nëpër këngët e hershme dhe
të reja,
e kërkoj këtë këngë nëpër shtigje e rrugë, ku ka
gjëmuar historia,
e kërkoj këtë këngë lart në male, ku bora është e
thinjur,
e kërkoj këtë këngë thellë në fundin e shpellave,
në fundin e legjendave,
në lotët e elegjive,
në qumështin e dashurive,
nëpër flakën dhe tymin e trimërive.

E kërkoj këtë këngë në thellësinë e shpirtit tënd,
populli im!

Dhe e kuptoj, unë biri yt,
se duke kërkuar këngën për ty, thellë vetes sime,
të kërkokam të tërin ty,
me brengat, gëzimet,
me optimizmin, shqetësimet,
me vdekjet dhe lindjet,

veten duke lënë pas këngës për ty, populli im!

HOJ, DADA, HOJ...

Motiv i motshëm

Kjo pranvera zemrat na i ka brejt,
po vjen vjeshta e na merr krejt,
hoj, dada, hoj...

Në pranverë zemrën ia dhash tjetër kuj,
po kjo vjeshta po na çon në derë të huaj,
hoj, dada, hoj...

Në m'paç dasht, djalo, dil e më merr,
mos më le të shkoj në tjetër derë,
hoj, dada, hoj...

Për ty dada jam rritur si molla në degë
e veç rrezja e diellit më ka prek,
hoj, dadaj, hoj...

Veç rrezja e diellit më ka kuqllue
e rrezja e hënës më ka freskue,
hoj, dada, hoj...
hoj, dada, hoj...

M'është çarë zemra si kokrra e shegës,
tue të prit dada në maje të bjeshkës,
hoj, dada, hoj...

Dritën e hënës do të vë në vend të velos,
po më dole, dadë, djalë i besës,
hoj, dada, hoj...

Po më dole, djalo, trim i besës,
po më more, djalo, para të dielës,
hoj, dada, hoj...

Kjo prenvera zemrat na i ka brejt,
hoj, dada, hoj,
hoj, dada, hoj...
Po vjen vjeshta e na merr krejt,
hoj, dada, hoj!....
hoj, dada, hoj!....

NGA KU NISIN UDHËN DITËT...

Peshë e rëndë lakon kurrizin e malit të
jeta dhe energjia punëtore! Koritnikut —
Çdo gjë
ajo ndryshon,
pareshtur transformon çdo gjë.
Ku prekin duart e saj
çdo gjë merr trajtën e re.

Minatorët me rrobat e punës kanë ngjyrën e malit
dhe mali nga zëri i tyre lëshon tinguj këmbane.
Jeta
në sytë e tyre shkruan qindra poezi e romane,
jeta,
e imja,
e jotja dashuri
dhe e jotja, vogëlushja ime Mirelë.
Nga duart e tyre degëzon,
harliset,
jeta,
si trëndafili në maj çel..
Punëtorët,

ja, se si e peshojnë dhe e rrotullojnë nëpër duar
jetën...
si gurët e çmuar të mineralit.

Peshë e rëndë lakon kurrizin e mineraltë të
Koritnikut —
punëtorët,
ëndrrat
dhe sekondat heroike!

Ja, punëtorët...
Çdo gjë ata krijojnë,
themelet e botës mbajnë.

Punëtorët
jetën nëpër duar rrotullojnë.
Pesëvjeçarët e socializmit
nga njëri kat në tjetrin
i ngrenë.

Dashuria ime,
(e sheh?)
edhe diellin duket sikur me baromina e ulin në
perëndim
dhe prapë e nxjerrin në lindje...
punëtorët,
nga ku nisin udhën prapë
ditët!

KUR PREK POPULLI TELAT E SHARKISË

Kur prek populli telat e sharkisë,
bën të heshtin

edhe zogjtë në degë
edhe erën në bjeshkë.

Nga telat e saj,
si nga qielli pa anë,
shkundet shiu i këngëve të tij!

Kur prek populli telat e sharkisë,
unë, poeti,
foshnje u bëkam me këngën time
dhe s'u ngopkam duke pirë gji
te nëna e poezisë!...

QYTEZAT VERIORE

Zbardhin brigjeve të Drinit fshatrat e reja
si pulëbardha gati në fluturim...

Tufë-tufë shfaqet nga bregu në breg
gazi i jetës
nën hapësirë të kaltër qielli.
Qytezat veriore
me dritare nga dielli...

POEZIA E NJË NATE

Natën,
kur po shkruaja poezi në orën 12-të,
nga tavolina e shkrimit u ngrita qetë-qetë.
Dola jashtë dhomës. Jashtë.
Qetësi... Qetësi...
Llambat neon të qytetit verior varur nëpër shtylla
digjeshin rrugëve.

Në heshtjen e tyre
shkarkohej vazhdimisht energji.
Dola jashtë qytetit. Jashtë.
Qetësi... Qetësi...
Sa bukur! Të qetë, të lumtur çlodhen
bashkëqytetarët e mi.

Tutje periferisë,
buzë Grykës së Vanës,
metalurgët
nëpër furrat e shkrirjes
digjnin dhe digjnin qetësinë e natës.

Rropamë bunkerësh,
lëvizje krahësh, levash.
Mbi ballin e metalurgëve,
si mbi ballin e qiellit yjet,
rrokulliseshin pikat e djersës.
Llava e metaltë ngjyrë dielli rrjedh.
Në lëkurën e natës,
pa pushuar,
shkruan me gërma të zjarra
kapituj të historisë së klasës!

Ja kënga e kundërrethimit, e kundërblokadës,
shok,
me grykën e ajrorit atje tutje që vështron në
horizont!...

Dhe nxora nga xhepi
një cikël vjershash tellalle,
në furrën e shkrirjes i hodha me neveri,
si të ishin fatthëna të përrallave.
Metalurgët ngritën kasketën dhe qeshën.
Nga e qeshura e tyre
gjëmuan agregatët,
uzina gjëmonte dhe qielli,
bakri i shkrirë rridhte
dhe nëpër kallëpe binte,
si copëra dielli.

Dhe bashkë me metalurgët e çelëm mëngjesin...
Shpirti i tyre kish shkëlqim më tepër sesa dielli
në horizont
dhe ditën e re e mbartëm mbi supet tona edhe
në tjetër front!...

UNË ME NXËNËSIT E MI

Unë me nxënësit e mi
sot mbledhim kallinj gruri
me ngjyrën e artë të korrikut verior.

Duaj-duaj i bëjmë
dhe i bashkojmë në lëmin tonë të përbashkët.

Qëmtojnë fije-fije kallinj gruri nëpër hamullorë,
si në botën e gjerë qëmtohet dashuri e dli^{nxënësit e mi,}rë
dhe tufën e kallinjve
herë-herë e lëkundin lart në hapësirë
nga kjo tokë lirie,
sikur botën proletare duan të përshëndesin,
sikur botës proletare në ballë
t'i vënë duan
këto tufa të kallinjve!

PO SI U GDHITË, MORE SHOKË?

Po si u gdhitë, more shokë?
Të dridhurat e nëntokës
tërë natën e natës
erdhën gjer te tavolina ime e shkrimit.
Nën pëllëmbët tuaja
tërshitej
dheu,
minerali.

Në tavolinën time
tërshiteshin,
si minuta sterile
copërat e gjumit
dhe mbi fushën e bardhë të letrës,
si mbi bunkerët dhe vagonat tuaj,
ranë mendimet për ju gjer në mëngjes.

Mbrëmë
tërë natën e natës
ra borë me skllotë.
Po si u gdhitë, more shokë?

NË SUP TË BJESHKËS VOGËLUSHJA LULË

Dashuria për njerëzit
gjithnjë m'i shtrin shtigjet drejt banesës së
malësorëve.

Nëpër të gjitha stinët
mëngjeseve dhe mbrëmjeve
çelen dyert e tyre për mysafirët e dashur.

Ja dhe kjo mbrëmje e vonë.
Në bjeshkën alpine
vjeshtë e vonë.

Po ti vogëlushe
ç'më dole këtu papritur në këtë dhomë miqsh
në kullë
e ulesh pranë meje,
si pejzash i bukur pranvere nën këtë qiell dhome
me sytë e bukur qielli,
me emrin e brishtë Lulë.

Unë të pyes për babanë,
ti dorën e vogël e ngren drejt llambës së ndezur
si luledrite në tavan

dhe e kuptoj vogëlushe.
se ai punoka diku në Fierzë apo Koman.

Vjeshtë e vonë. Në bjeshkë mjegull, acar,
vogëlushja Lulë,
ç'm'i mbështolle ëndrrat gjithë natën
me një pranverë të paparë!

Mëngjesi i së nesërme
prapë më shtegtoi në udhë,
po nga mendja s'do më hiqet asnjëherë:

në supin e bjeshkës
vogëlushja Lulë...

NË MËNGJESËT QË PO LINDIN...

Gani Durakut

Toka e përgjakur rrotullohej kah lindja
e agu i mëngjesit
po i grahë natës drejt perëndimit...
Ti re në Kodrën e kuqluar me fytyrë kah zgjohej
mëngjesi,
mëngjesi i 17 nëntorit të 44-s.
Ne nuk kishim me se të të mbështillnim, Gani,
të mbuluam me dritën e mëngjesit,
që po lindte,
dhe plumbat i hodhëm breshëri,
andej kah sulmoje ti.
Mbi dheun e butë të varrit tënd në kodrën e
kuqluar,
atë ditë,
gjithë ditën e ditës rigoi shi.
Shi.
Mbi tokën nënë,
që atëherë,

nisi mungullimi i ëndrrave të tua.
Në mëngjeset që po lindin, Gani,
shohim edhe fytyrën tënde
me dhimbjen e lindjes...
Mbi supe hedhur kaparanën e leshtë
që ta rreh era në fluturim,
si krahët e shqipes...

KULLAT E DHIMBJES

Nën strehë shkëmbinjsh,
buzë rrëpirave,
vareshin hallet e popullit tim me kullat e
dhimbjes...

Nga kullat e gurta
zgjatej myshku i jetës.
Një tel çiftelie skuqej në muzgun e kullës.
Dridhej muzgu,
dridheshin kullat,
duke trazuar netëve të gjata honin.
Po zemrat e nuseve të reja,
si nuk çaheshin,
kur burrat ua merrte kurbeti
në mëngjesin e natës së parë?

Prej dhimbjes
yjet nga qielli pikonin si lot nusërie
karmave,
rrëpirave,
nëpër hon të natës...

Shumë pranvera iknin
me zhveshjen e lëkurës së bollave nëpër murrize.
Marhamat e bardha të nusërisë vjetroheshin
e mbeteshin ndanë arave me elb e thekër,
gardhiqeve...

E zemrat e nuseve më të forta se guri,
zemrat e tyre qëndronin më shumë se burri.

Netëve
nën çarçafët e nusërisë së vetmuar,
vajzat e porsamartuara
mbështillnin dhimbjen e bardhë...
«O, moj fushë e Korabit,
o, mjera un-o,
qysh na ndave shtratit,
o, mjera un-o!»

Si gur një mijë tonësh
binte mbi kraharorin e dashurisë
kjo dhimbje e bardhë...

Nën strehë shkëmbinjsh,
buzë rrëpirave,
mbeti i nderë ky tis mjegulle
«O, mjera un-o!»
Mafes i lëvyrur në gardh të kohës...
«O, mjera un-o!»
Relikë e hidhur në kujtimet e malësore!

HAPËSIRAT VERIORE

Qiell i paanë
shkon duke u hapur në kaltërsi.

Fluturim i shqipes
me sytë në largësi.

Hapësirat veriore
me gurin e pathyeshëm të besës

gurrë e pashterur e këngës
në telat e gjatë të sharkisë.

Hapësirat veriore,
hapësirë bujare

hapësirat veriore
etje e pashuar e dashurisë
në shtegtim kaltërsish...

LOTËT E MOTRAVE...

Lotët e motrave...
në sytë e brezit tim janë tharë
dhe kanë lulëzuar nëpër halat e qerpikëve.

Qindra dashuri...

«M'asht zbardhë bjeshka, djalë, me ty,
m'asht ba zemër e bardha bjeshkë!»

AI GJUAN ME BËRRYLA

Ai është mes nesh.
Shikojeni mirë në sy
retina shfaq arenën e hakmarrjes së vjetër...

Në cirkovolucionet e trurit të tij
ndryshk, mjegull...

Ai është mes nesh
dhe gjuan në ije,
ashtu në heshtje sa mundet me bërryla.

Ja, desh më goditi edhe mua.
Vetëm emrin desh ma la,
edhe zërin desh ma mori.

Dëgjojeni me kujdes, ju lutem,
nuk është, bre, nuk është artikulimi i tij.

Ai është mes nesh
dhe i flet kohës me zërin e vjedhur.

Ai është mes nesh
dhe ta marr zërin.
Ai gjuan keq me bërryla, vëllezër,
duke mbuluar goditjet me duartrokitje dhe
urra...

Ai ka hyrë në radhët tona
dhe faron.
Gjuhën tonë ka mësuar
zërin tonë ka vjedhur.

Ai në heshtje flet me gjuhën e bërrylave,
shikojeni mirë në sy, vëllezër!
Retina shfaq arenën e hakmarrjes së vjetër...

Ai është i tërbuar kur kujton çifligjet e humbura...
Edhe në buzë vështrojeni mirë,
atij i mungon buzëqeshja e vërtetë.

Shikojeni mirë.
Në gojën e tij
po digjen edhe eshtrat e gjyshit tim të mjerë.

Ai i këndon gjyshit të tij
duke i veshur lëvozhgë emrin e gjyshit tim.

(Po gjyshi i tij qe bajraktar
e gjyshi im trim fukara.
Gjyshit tim iu rexi supi e iu thî syu në thep të
gjuhi tij «luftonte» llogoreve me para...)
pushkës,

Ai ecën nëpër lulëzimin e ditëve tona
dhe ëndërron përtej mesjetës...

Gjuhën tonë ka mësuar,
zërin tonë ka vjedhur.
Ai gjuan keq me bërryla.

Ta dërrmojmë, vëllezër
që mos të farojë në radhët tona!

NË ÇATINË SHKËMBORE TË BJESHKËVE

Në çatinë shkëmbore të bjeshkëve
këmbëzbathur më gjeti liria.

Atëherë
luaja me ditët e fëminisë sime guraleca.

Unë fëmi zemrak qaja shullaneve, karmave,
si qiell dimëror me fytyrë të mrolur...

Edhe të vetmen, Larën (që e ndiqja pas bishtit
shullaneve)
ujku ma gënjeu dhe ma mori e nuk ma ktheu më...

Unë thërrisja me sytë e përlotur gurëve të Hasit:
«O Larooo!... Oooo!...»
Po Lara s'u kthye më, më ktheu vetëm vetminë
fëminore karmave...

Në rrasë të diellit këmbëzbathur, duke luajtur
me erën,
më gjeti liria.

Atëherë

sytë më mbetën në të
fëmi — harrova lodrat e fëminisë...

Me vrapin e erës u lëshova në rrugën e saj.
Pa të, veç pjesë të këtij dheu kur të më gjeni...

**NJË GJETH I ARTË NGA KURORË HERONJSH —
SHQIPËRIA**

Një gjeth —
Shqipëria
vendosur në globin tokësor.
Një gjeth i artë nga kurorë heronjsh —
SHQIPËRIA!

Armiq të vendit tim!
Atdheu im — i madh,
atdheu im — bujar...
Për të gjithë ju,
këtu ka vend vetëm për varr...
Një gjeth i artë nga kurorë heronjsh —
SHQIPËRIA!

RAPSODI E PËRGJAKUR...

*Kushtuar qëndresës së popullit të
krahinës së Lumës kundër shovinistëve
serbomëdhenj në luftën e vitit 1913.*

PROLOG

Rrezet e hënës pikonin gjak
trup i foshnjës ngrirë bajrak...

1.

Toka — skuqur,
flakë — qielli,
hëna — nxirë,
gjak — dielli.
Brigjet e Drinit gjak kullokan,
Luma e krajli ç'po luftokan!

2.

Ku shkon krajl —
bërtitka Luma —

«të mbush shpinën
plot me plumba».
Kjo Gjalica veç shkëmb e gurë,
tyta pushkësh më shumë se drurë.

3.

Gurët-bomba,
thika-bari,
piskatë-era
me zë shqiptari.

Luftojnë djemtë me jatagana
për këto ditë na i ka rritë nëna!

4.

Në llogore
fëmijë e gra
mbi ta yje
paskan ra...

Klithmë e foshnjës therka qiellin,
foshnjat-heronj mbrokan djepin!

5.

Dhëmb për dhëmb
e thikë për thikë,
gra e burra
dhe fëmijë.
Rrezet e hënës pikokan gjak
trupi i foshnjës për bajrak!

6.

Ikin serbët për nën hënë,
gjaku sytë u ka zënë...

7.

Gurë e pushkë ky vend i shkretë
le e rritë llogoreve!

EPILOG

Rrezet e hënës pikonin gjak,
trupi i foshnjës ngrirë bajrak.

Rrezet e hënës teh i thikës,
çajnë shekujt bijtë e Shqipës!

O—O—O AZEM BEJTA!

Te një shpellë ulet shqiponja, piskat,
këtu rron, ai rron...
Ngrihet, përplas krahët, i shtrin si shpatë,
atje rron, ai rron...
Në e kërkofshi emrin, ky gur e ka,
atje rron, ai rron...
Zërin erës ia ka dhënë në shulla,
vajton për të, ajo kushtron...
Nëpër kokrrizat e këtij dheu zemrën ke lënë,
rreh ajo, ajo kuqllon...
Nëpër mote, guva shpellash gjëmuar,
diku rron, ai rron...
Kjo tokë emrin ta ruan,
kahmos rron, ti rron...
Mbi varret e armiqve korba gjithnjë fluturuan,
këndon ti, ngado këndon...
Shqipëria nënë armët ngjeshur i ka,
besa jote lulon, në çdo lis e gur
lulon.
Shqipëria nënë emrin lart ta ngre,
burri i besës rron, këtu rron...
O-o-o-o Azem Bejta!

KADRI ALPAPES

O Kadri Alpapa,
o gjaku ynë!

Buzë Drinit të varën nazistët, nën një shelg,
e Drini i Bardhë u ngrit me shkulme...

O Kadri Alpapa,
therror i një bese!

Të tjerë nazistë me histerizëm
nga bregu mbi Drinin shtinë,
po ai shembi brigjet,
nazistët i mbyti me gjëmime.

O Kadri Alpapa,
vëlla me lirinë!

Kur erdhi pranvera,
shelgu s'çeli më,
erdh një zog shtegtar
e qëndroi mbi të.

Që nga ajo ditë
brigjeve të Drinit këndon:
«S'ka vdekje më të bukur,
për lirinë kur lufton!»

POPUJT BËJNË LUFTEN...

Në fushën e betejës
popujt mbjellin gjakun,
kockat...
Toka u ngop së thithuri
gjak
dhe predha...

Nesër
e shtrënguar është Toka prapë
të çelë hapësira me trëndafila gjaku.

Gjaku çel lulet e veta —
në buzët e popujve
përditë trëndafila të bardhë lirie!

«Tri botë» e «superfuqi»
do të hidhen tutje si kërpudha
ndanë brigjeve të kësaj rrjedhjeje gjaklirie!

TRYEZA E MBRËMJES

Gjëra të thjeshta shtrohen në tryezën tonë të
mbrëmjes.

Metamorfoza e djersës që kripoi fushën
shtrohet mbi tryezë në formën e bukës,
me ngjyrën e zarzavateve,
me ngjyrën e mushtit të frutave.

Flasim e qeshim rreth e përqark tryezës së qetë
të mbrëmjes
dhe sytë tanë plot dritë herë pas herë i ngremë.

Në cepin e tavolinës sonë të qetë të mbrëmjes
shqetësimi na veton
për Botën Proletare.

Tryeza jonë e mbrëmjes ende s'është e qetë,
përderisa ende vdesin urie në këtë planet!

BOTA PLAKË AKOMA KËNDON MESHË

«Santa Maria! Santa Rexhina!...»

Bota plakë ende këndon meshë
me fraza liturgjike të një gjuhe të vdekur.

Bota e plakur ende vajton meshë,
nëpër qerpikët e saj kullojnë qirinjtë e djegur...

Bota plakë ende këndon meshë nëpër katedrale,
bota proletare
mbi hapësirën e këtij shekulli,
fuqishëm këndon Internacionalen:

«Nga zot e mbret s'duam shpëtimin
as nga heronjtë kordhëtarë,
me duart tona ne çlirim
do ta fitojmë, o proletarë».

Bota proletare me marksizëm-leninizmin, flakadan
në duar,
po ia djeg qirinjtë mesjetarë dhe sytë botës së
shuar!

ERA E SANËS

Era e sanës —
vjen nga piramidat prej fijesh bari në shpatin e
Pushtrikut.

Erë lulësh të egra bjeshke
e bari përzier
me rrënjët nëpër të çara shkëmbinjsh.

Era e sanës
hukamë e bjeshkës buzëmbremjeve
me shallin e dritave hedhur mbi supe.

Era e sanës —

romantikë e fëminisë sime me këmishë bezi
murrizave lëvyrë...

Era e sanës,
erë shëndeti...

RRITU BIR TË VRAPOJMË ME ERËN

Rritu bir të vrapojmë me erën,
o, sa bukur bir,
të vraposh me erën!

Me erën që derdhet furishëm nga Gryka e Vaneve,
me erën që vrapon nga Qafa e Zbinecit
e përplaset me zëra 'gazmorë nëpër fasadat e
qytetit.

Të qytetit të ri, bir,
se të vjetrin e shembëm.

Tash ka mbetur si arushë e vrarë me kokë e brinjë
të thyera,

pa frymë, mes dy Drinave shtrirë,
ku dhe ti mund të luash me të, bir.

Të vjetrin e kemi futur nëpër albume,
nëpër albume, bir,

ku ndodhet fotografia jote para çerdhes së vjetër...

Eja bir, të vrapojmë, të harlisemi me erën!

Me erën, bir,
shpirtin e trazuar të natyrës,
që kuis nëpër tela e dritare,

që trokon hapësirave e nëpër majat shamibore
të maleve,
me erën, bir,
të qeshurën e shfrenuar të natyrës,
që gajaset e lëmohe me gojfilet e mbirë karmave,
shullaneve,
shullaneve, bir, e shkëmbinjve të plasarit, nga
era çarë e thërrmuar,
që thërrmohe nëpër parvazet e dritareve të qytetit
tonë të ri,
që hyn nëpër dritaret e kuzhinës e të dhomës tonë,
ku rrimë e tregojmë përralla të bukura për erën.

Rritu, bir, sa më shpejt rritu ti, të vrapojmë së
bashku me erën!

E, kjo erë, është e mirë,
e mirë, bir-o, e ngrohtë,
që di të çelë vetëm dushkun e njomë dhe lulet
ngjyrë zjarri,
lulet, bir, të porsambjellura në parkun e qytetit
tonë të ri,
me erën, bir, që di të luajë edhe me ty,
si me vogëlushët tjerë, duke ua ngritur lart e më
lart balonat e ngarkuara me ëndrra.

E gëzuar është kjo erë e mirë.
Dhe a e di se ku e ka shtëpinë, bir?
Në qytetin tonë të ri, afër çerdhes së re,
afër çerdhes së re me fytyrë nga Liqeni i Dritës,
me fytyrë nga Dielli,

Ku po rriten qindra luanë të tjerë,
si ti, biri im,
dashuria ime e përtërirë, e re,
si rrjedha e kësaj ere,
që luan me zërat gazmorë rrugëve të asfaltuara të
qytetit të ri,

luan me vogëlushët
që flokët ua trazon dhe u bën shoqëri,
u bën shoqëri të mirë, bir,
bën lodra të bukura prej bore,
më të bukura se lodrat prej porcelani dhe gome.
Vrapon kjo erë, bir, e nuk lodhet kurrë, vrapon,
vrapon...

Më tepër se gjogu jelëbardhë në parkun e lojrave
dhe merr në shpinë kalistrok
vëllezërit dhe motrat e tua të çerdhes
dhe trokon me hingëllimë duke luajtur e gajasur
me gjithë shpirt,

vrapon rrugëve,
vrapon parqeve
dhe përtej periferisë së qytetit, fshatrave,
kacavarret nëpër fasada e ballkone,
zbret pastaj poshtë thik,
më bukur se ariu i murrmë dhe majmuni Liza në
kopshtin zoologjik.

Rritu, rritu, bir, të vrapojmë me erën!
Me erën që fryn e fryn në qytetin tonë,
me erën, bir, që çel lulet e pemëve,

me erën, bir, fshesarin e mirë të rrugëve,
me erën, bir, kopshtarin e mirë të mollëve,
që të krimburat i rrëzon nëpër tokë, i hedh tutje
përrojeve...
dhe rrit për ju të kuqluarat, të ëmblat, majhoshet.

Ti rritu, pra, bir, të vrapojmë e të luajmë me erën!
Me erën, bir, që këndon me zë të lirë në qytetin
tonë të ri.

Ka mbledhur zërat më të bukur të të gjithë
këngëtarëve dhe këndon,

këndon, bir,

këndon shumë bukur kjo erë,
më bukur se zogjtë dhe papagajtë e gjithë kopshteve
zoologjike të botës,

këndon e nuk lodhet asnjëherë,
me zërin e lahutës e të sharkisë,
me zërin e fyellit, të barit dhe gjethit,
këndon përditë.

vëllezërit dhe motrat e tua të çerdhes,

këndon për të gjithë fëmijët,

edhe për ty, bir, kjo erë,

kurse babai ka mot që lëshon këngën e lirë të
bregut të Drinit,

për këtë erë,

për erën e qytetit tonë të ri,

për erën që din të çelë dushkun e njomë dhe lulet
e mollëve,

që di të çelë çdo ditë portat e qytetit tonë,
dritaret tona.

Nga kjo erë, do të mësosh, bir,
si në përrallat dhe legjendat,
se shumë sy u mbushën me rërën e Drinit të Zi,
shumë ëndrra u shndërruan në gur
e të tjera ëndrra çanë edhe shtratin e lumit
e brigjeve bleruan në shelgje
e brigjeve luluan në lule bozhurë.

Drini i Zi, bir,
shumë njerëz na ka vjedhur me vdekjen
sytë e nënave i ngriu kah brigjet
shumë motra pritën kthimin e vëllezërve,
të vëllezërve, bir, Gjergj Elez Ali,
që mundeshin brigjeve me balozat e tokës
e tokës mbillnin këngën:

«jani krisi pushka,

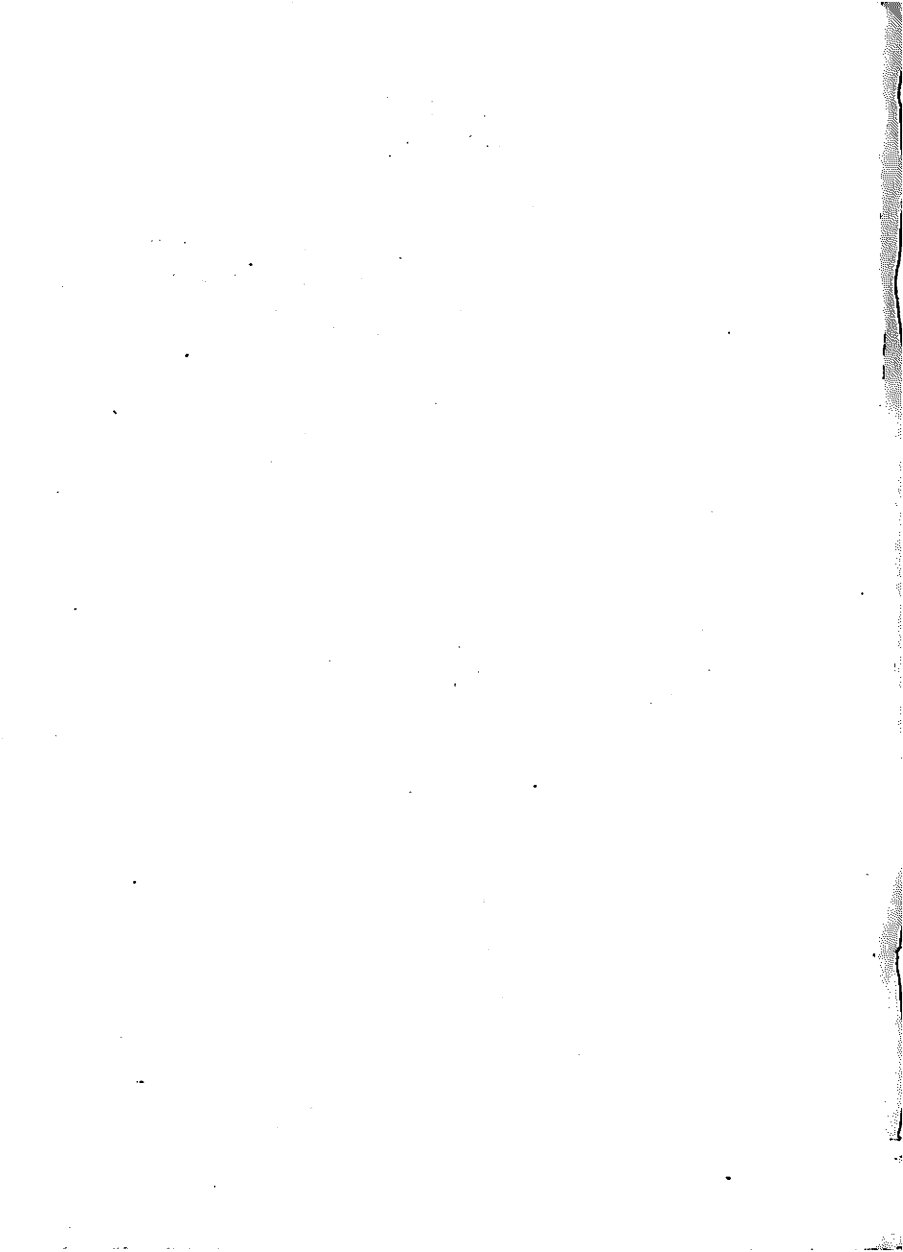
jani bregut të Drinit...»

e brigjet rridhnin gjak...

Eja, bir, të vrapojmë me erën,
me erën, bir, sa mushkëritë të na shkyhen
e gjymtyrët të na lodhen
nga mëngjesi gjer në mbrëmje vonë,
me këtë erë, bir,
me flokët e vesuara nga yjet,
me këtë erë

që flet me zërin tënd dhe timin,
me erën që flet me zërin tonë,
që është kallur nga dashuria jonë!

Eja, bir, eja të vrapojmë e të vrapojmë gjer në
fund me këtë erë!

PASQYRA E LËNDËS

Ura e madhe	3
Rrjedh një lumë	5
Një kujtim fëminie	6
Likeni i kuq	7
Nuk donim të qanim	9
Vlorë	11
Unë dhe Drini	12
Malet shqiptare	13
Në fushën e stërvitjes	15
Duke parë kostarët	16
Pikllime	18
Sa herë	20
Kur hyj në qytetin e dëshmorëve	21
Tokat e mbjellura	22
Gjërësi	23
Në këmbët e urave	24
Qyteti i ri	25
Nuk harrojmë	27
Djepi	29
Duke kërkuar këngën për popullin	31
Hoj, dado, hoj!	32
Nga ku nisin udhën ditët... ..	34
Kur prek populli telat e sharkisë	36